

Provinciale Staten van Utrecht
T.a.v. de heer H. Schoen
Utrecht

Als bijlage bij zienswijze-formulier d.d. 14 mei 2012

Geachte dames en heren,

Zienswijze Ontwerp PRS / PRV

Namens Vereniging Bosch en Duin en omstreken, Dennenweg 6 te Bosch en Duin, voorzien wij u hierbij van onze zienswijzen en opmerkingen op zowel de PRS als de PRV, die in ontwerp ter inzage zijn gelegd.

1. Het adagium “Locaal wat kan, centraal wat moet”

Wij zijn van mening, dat dit op het oog mooi klinkende adagium in de voorliggende PRS en PRV is doorgeschoten. Het adagium lijkt mooi, maar werkt slechts indien duidelijke normen zijn gesteld ten aanzien van “wat moet”. Wij moeten constateren, dat op basis van een niet nader onderbouwd “vertrouwen” in de gemeenten teveel ruimte wordt gelaten aan de gemeenten om op basis van een door de gemeenten aangeleverde “onderbouwing” een eigen invulling te geven aan ontwikkelingen die het lokaal belang overstijgen en naar onze mening ook duidelijk van provinciaal belang zijn.

Wij moeten constateren, dat zowel de PRS als de PRV teveel ruime omschrijvingen kennen, die aan gemeenten alle vrijheid geven om ontwikkelingen naar eigen visie uit te voeren. De provincie zet zichzelf naar onze mening ten aanzien van teveel provinciale belangen buiten spel.

2. Bosch en Duin en de EHS

Wij hebben moeten constateren, dat Bosch en Duin als aaneengesloten gebied uit de EHS is gehaald. De EHS is niet slechts van toepassing op een aantal geïsoleerde delen van Bosch en Duin. Een deugdelijke motivering om (delen van) Bosch en Duin uit de EHS te halen ontbreekt.

2.1 Voorop staat dat ten aanzien van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) het uitgangspunt van de provincie is dat deze in Utrecht wordt behouden en versterkt.

DE EHS wordt in de PRS en de PRV duidelijk omschreven als ‘een robuust, samenhangend netwerk van natuurgebieden en tussenliggende verbindingzones’. Dit wordt in de PRV als volgt verder uitgewerkt: “Het netwerk bestaat uit bestaande natuurgebieden, nieuwe nog te realiseren natuurgebieden en verbindingzones tussen de gebieden”.

Hieruit kunnen tenminste de volgende voorlopige conclusies worden getrokken:

- a. er is ruimte voor nieuwe natuurgebieden;
- b. er wordt geen (principeel) onderscheid gemaakt tussen natuurgebieden en de verbindingzones daartussen; en

c. het netwerk van deze gebieden en verbindingzones is 'robuust'.

De PRS herhaalt nog eens dat de EHS wordt beschermd via het 'nee-tenzij' regime. Dit houdt in dat de initiatiefnemer van een ontwikkeling de onderbouwing voor een dergelijke ontwikkeling moet leveren. Hierbij moet hij de effecten van de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling op de te beschermen, te ontwikkelen en te behouden factoren specificeren. Het gaat daarbij, aldus de PRS, om de 'wezenlijke waarden en kenmerken' van de bij het gebied behorende natuurdoelen en natuurkwaliteit. Hiervan luidt de tweede 'de robuustheid en de aaneengeslotenheid van de EHS' en de vierde 'de verbindingfunctie van het gebied voor soorten en ecosystemen'.

Dit komt overeen met de kernkwaliteiten van de Utrechtse Heuvelrug die door de provincie Utrecht zijn geformuleerd. De eerste – van in totaal 3 kernkwaliteiten – luidt 'Robuuste eenheid'. Dit wordt tegen de achtergrond gezet van het feit dat de Utrechtse Heuvelrug na de Veluwe het grootste aaneengesloten bosgebied van Nederland is (onderstreping door schrijver dezes).

In de Kwaliteitsgids Utrechtse Landschappen – Utrechtse Heuvelrug blz. 68 zet de provincie haar beleid uiteen over de natuur. Onder het hoofdstuk 'Natuurontwikkeling' staat onder andere het volgende:

"De Heuvelrug vormt als geheel een van de kerngebieden van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Daarmee heeft de hele Utrechtse Heuvelrug de bestemming 'natuur' gekregen. Als gevolg van bebouwing en infrastructuur is het gebied versnipperd geraakt. Samen met hoge hekwerken rondom private gronden en militaire terreinen verstoren en belemmeren zij de migratie van dieren in toenemende mate. Door de aanleg van verschillende ecoducten over spoor en snelwegen worden de verschillende delen weer verbonden tot een aaneengesloten leefgebied. Verschillende ecoducten zijn al aangelegd en er zijn concrete plannen voor een ecoduct over de spoorlijn bij Den Dolder en over de N225 bij de Grebbeberg. In het beheerplan voor het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug en in de gebiedsvisie Heel de Heuvelrug is een zonering gemaakt, waarin de belangrijkste verblijfsgebieden voor dieren zijn benoemd tot stiltegebied. In het programma Hart van de Heuvelrug worden zo'n 25 projecten geïnitieerd in het kader van 'rood voor groen'. In ruil voor bebouwing op de ene plek wordt op andere plekken de natuur versterkt of op cruciale plekken bebouwing gesloopt en teruggegeven aan de natuur".

De provincie geeft hiermee – wederom - ondubbelzinnig haar ambitie aan: het verbeteren van de kwaliteit van de EHS. Uit de toelichting op artikel 4.11 van de PRV blijkt dat het hierbij niet alleen gaat om het verbinden van de groene gebieden maar ook om uitbreiding daarvan, aangezien daar wordt opgemerkt dat het programma Hart van de Heuvelrug door het realiseren van ecologische corridors en uitbreiding van de kerngebieden in totaliteit leidt tot kwaliteitsverbetering van de EHS.

2.2 Bosch en Duin vervult een belangrijke functie in de EHS. De Structuurvisie Zeist 2020 omschrijft Bosch en Duin als volg: "Karakteristiek in dit gebied zijn omvangrijke, onbebouwde, veelal bosrijke terreinen. Ze liggen verspreid en zijn vanuit landschappelijk oogpunt waardevol. De terreinen dienen als 'stepping stones' voor de EHS".

Deze *stepping stones* vormen geen aaneengesloten gebied en zijn in isolement niet geschikt om de ecologische verbindingen tot stand te brengen. Daarvoor liggen zij te ver uit elkaar en zijn zij te verschillend in omvang. De natuur tussen de *stepping stones* speelt hierin een cruciale rol. Om van effectieve ecologische verbindingzones te kunnen spreken is het noodzakelijk de natuur tussen de *stepping stones* te borgen. Het handhaven van de status EHS is hiervoor bij uitstek het meest geschikte middel.

2.3 In het ontwerp PRS/PRV worden (delen van) Bosch en Duin uit de EHS gehaald. In de reactie van de gemeente Zeist d.d. 11 oktober 2011 op het Voorontwerp PRS is terecht opgemerkt dat dit NIET strookt met de Structuurvisie Zeist 2020, die in samenspraak met alle 'stakeholders' is opgesteld. Nota bene de eerste (!) keuze van de Structuurvisie Zeist 2020 luidt: "Groen versterken – Gemeente Zeist kiest ervoor de natuur en het landschap te verbeteren. Daarbij is vooral aandacht voor zwakke schakels van de EHS. Deze zwakke punten zitten bij Den Dolder, Bosch en Duin, ...etc."

De gemeente voegt hieraan toe dat het (grotendeels) opheffen van de EHS in Bosch en Duin ook in strijd is met datgene wat in het project Hart van de Heuvelrug is vastgelegd.

Blijkbaar is de provincie gevoelig geweest voor deze reactie van de gemeente, aangezien in het ontwerp PRS voor het gebied Bosch en Duin ander kaartbeeld. Echter, de EHS vervalt wel degelijk in de zuidelijke helft van Bosch en Duin. Een deugdelijke motivering van de gemeente ontbreekt in haar zienswijze op het ontwerp PRS/PRV d.d. 24 april jl. waarin zij zegt dat dit laatste recht doet aan dit gebied, dat zij omschrijft als 'villa-bebouwing met een duidelijk groen karakter'. Voor zolang een dergelijke motivering ontbreekt is bepalend wat over Bosch en Duin in de uitvoering van de Structuurvisie Zeist 2020 als eerste maatregel wordt genoemd: "EHS versterken". Dit strookt dus geenszins met het verwijderen van (delen van) Bosch en Duin uit de EHS, integendeel. Ook de provincie motiveert haar besluit in deze niet.

2.4 Het Akkoord van Utrecht, nog geen jaar geleden (namelijk op 9 juni 2011) afgesloten, voorziet in een herijking van de EHS in de provincie Utrecht. Nadere bestudering van de hierbij overeengekomen kaart wijst uit dat de EHS in Bosch en Duin niet is gewijzigd. Op deze kaart is duidelijk waarneembaar dat Bosch en Duin zijn functie als (stelsel van) verbindingzones behoudt. De provincie Utrecht is een van de partijen bij dit akkoord. Niet valt in te zien hoe de provincie zich jegens zijn partners – waaronder Het Utrechts Landschap, Staatsbosbeheer en Natuur en Milieufederatie Utrecht - zou kunnen onttrekken aan deze recente invulling aan het akkoord EHS door (delen van) Bosch en Duin alsnog uit de EHS te halen. Iedere motivering hiervoor ontbreekt.

2.5 Wij achten de zware ingreep van de provincie waarbij (delen van) Bosch en Duin uit de EHS worden gehaald onbegrijpelijk, onjuist en ontbloomt van iedere deugdelijke motivering. Het 'nee, tenzij' regime dat geldt voor de EHS voorkomt dat er in de daarvoor bestemde gebieden lichtzinnig met de natuur wordt omgegaan en dat er een zware toets geldt voor nieuwe ontwikkelingen. Op deze wijze wordt gegarandeerd dat het ruimtelijke plan van de EHS slechts bij uitzondering tot een (significante) aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS kan leiden, namelijk alleen indien aan een aantal zware voorwaarden

wordt voldaan. Deze waarborgen komen te vervallen indien en zodra de EHS status wordt opgeofferd voor die van de groene contour. Deze zijn, aldus artikel 1.1 van de PRV, wel van belang voor het functioneren van de EHS, maar vallen daar niet onder. Volgens dit artikel is op de groene contour nadrukkelijk het 'nee-tenzij' regime niet van toepassing. De conclusie luidt dan ook dat alles moet worden gedaan om de EHS in stand te houden en zo mogelijk uit te breiden, niet om deze – nog verder - terug te dringen. En dit laatste zeker niet in Bosch en Duin dat, het zij nog eens herhaald, een belangrijke functie vervult in de verbinding van de EHS op de Utrechtse Heuvelrug.

3. Kernrandzone

In de PRV wordt – voor zover wij kunnen nagaan - voor het eerst gesproken over 'kernrandzones'. Deze worden in artikel 1.1 gedefinieerd als 'zone gelegen in het landelijk gebied rondom en aansluitend op het stedelijk gebied' en onder andere bedoeld voor 'stadsrandactiviteiten'. Deze activiteiten zijn, aldus hetzelfde artikel, activiteiten gerelateerd aan het stedelijk gebied zoals maneges, kinderboerderijen, en stedelijke functies met een overwegend onbebouwd en groen karakter zoals sportvelden, begraafplaatsen, volkstuincomplexen en recreatiecomplexen. Echter in artikel 4.8 PRV en de toelichting daarop is ook opgenomen dat daarbij ook woningbouw mogelijk is, variërend van een incidentele woning, clustering van ruimte voor ruimte woningen tot een klein woonbuurtje of woonwijkje ('kleinschalige woningbouw'). Ook zou hier uitplaatsing kunnen worden gerealiseerd van stedelijke functies zoals een benzinestations, sportveld, brandweerkazerne of een bedrijf met uitbreidingsplannen. Doel van de uitplaatsing is de verhoging van de ruimtelijke kwaliteit van het stedelijk gebied.

Hiermee wordt de deur open gezet om de rode contouren – weliswaar in bepaalde zin – op te rekken. Hiermee wordt geweld gedaan aan het instrument waarmee de provincie het stedelijk gebied begrenst.

Wij achten de ruimtelijke ontwikkelingen genoemd in artikel 4.8 lid 2 onder de letters (b) en (c) voorwaarden te ruim geformuleerd evenals de toelichting op letter (a) waarin sprake is van kleinschalige woningbouw. Bovendien zijn de voorwaarden waaraan deze ruimtelijke ontwikkelingen zouden moeten voldoen, genoemd in hetzelfde lid onder letter (e), voor velerlei interpretatie vatbaar en derhalve ongeschikt om als toetsingsmiddel te kunnen dienen voor deze ontwikkelingen binnen de kernrandzone.

4. Kernkwaliteiten van verschillende landschappen

Op pagina 63 e.v. van de PRS wordt uitgesproken, dat de provincie de kernkwaliteiten van de verschillende landschappen in de provincie wil beschermen. Tevens wordt op pagina 18 van de PRS als van provinciaal belang genoemd "het behouden en versterken van de kwaliteit van de cultuurhistorische structuur".

Wij zijn van mening, dat in de PRS en PRV het unieke karakter van Bosch en Duin, namelijk de unieke extensieve bebouwingsstructuur in vergelijking met bijvoorbeeld het Lyceumkwartier in Zeist en de bebouwing van Bilthoven–noord, in samenhang met het bosrijke terrein als

onderdeel van de grotere (EHS) structuur van de Utrechtse Heuvelrug, onvoldoende als provinciaal belang tot zijn recht komt.

In het verleden is in talloze procedures, onder meer voor de Raad van State, het unieke karakter van Bosch en Duin erkend en in recent verschenen boeken over de cultuurhistorische achtergronden van de ontwikkelingen van de provincie Utrecht en Zeist worden die waarden ook expliciet beschreven.

Wij hebben altijd moeten constateren, dat de gemeente Zeist geen oog heeft voor dat karakter en het is dan ook noodzakelijk, dat de provincie hierin een duidelijke en concrete verordenende rol speelt.

Daarvan is in de ontwerp PRS en PRV geen sprake.

5. Woningbouw programma

De PRS hanteert nog steeds als uitgangspunt een woningbouwprogramma van 68.000 woningen (pagina 13 PRS) op basis van de oude Ontwikkelingsvisie NV Utrecht.

Op pagina 37 van de PRS constateert de provincie terecht, dat de woningmarkt structureel aan het veranderen is.

Wij zijn van mening, dat de provincie voor dit PRS echt niet meer uit mag en kan gaan van het Ontwikkelingsplan NV Utrecht. Een aantal van 2200 woningen voor Zeist in naar onze mening dan ook nergens op gebaseerd, althans onvoldoende onderbouwd.

Wij moeten bovendien constateren, dat op pagina 55 van de PRS in de tabel ten aanzien van Zeist een "PM" post is opgenomen voor "uitleg" van woningbouw.

Een dergelijke vrijbrief is in onze optiek onacceptabel. De PM post dient te worden verwijderd.

Op pagina 35 van de PRS wordt vermeld, dat "kleinschalige rode ontwikkelingen buiten de rode contouren via algemene regels zonder verdere procedure ("ja, mits") worden toegestaan". Het zijn juist dit soort niet nader ingevulde algemene statements, die controle vanuit de provincie illusoir maken en die in feite het deficit van de provincie zelf onderstrepen: de provincie zal hierdoor, bewust of onbewust, moeten accepteren dat door de gemeenten, de gemeente Zeist in het bijzonder gezien haar eigen track record, de rode contouren in de loop der jaren steeds verder oprekken.

Wij zijn dan ook van mening, dat in de PRS en PRV zeer strak moet worden vastgehouden aan de rode contouren. dus in beginsel geen rode ontwikkelingen buiten de rode contouren, tenzij

6. Fietsroute

Op pagina 47 van de PRS memoreert de provincie de inzet op het behoud van bestaande provinciale en landelijke routes.

Wij missen de fietsroute van Zeist naar Bilthoven over de oude spoorlijn.

Deze route is als fietsroute van provinciaal belang, zowel uit recreatief als uit cultuurhistorisch en EHS perspectief.

Deze route, die niet samenvalt met bestaande wegen en voorzieningen (!), is niet alleen een zeer aantrekkelijke fietsroute uit recreatief oogpunt, maar vormt ook door de zowel qua route als qua vorm (met het nog zo duidelijk aanwezige spoorweg talud) een zeer herkenbaar element van de oude vervoersstructuur die tot ontwikkeling van zowel Zeist als Bosch en Duin heeft geleid. Die structuur moet als van provinciaal belang in de CHS worden opgenomen.

Tevens is de verbinding tussen Panbos en de EHS zones, inclusief Wallaert Sacrékamp, in het zuiden van Bosch en Duin voor de EHS van groot belang.

7. Wallaert Sacré kamp

Wij hebben met genoeg geconstateerd, dat het WS kamp onderdeel vormt van het militair erfgoed. Het WS kamp heeft inderdaad grote cultuurhistorische waarde. Voorstellen van de gemeente Zeist om dit WS kamp voor woningbouw te bestemmen, dienen te worden afgewezen.

8. Verkeer

Toename van hoeveelheid verkeer en de mobiliteit leidt tot een hoger verkeersaanbod. Huizenbouw ook.

Om het verkeer op te vangen moet de gemeente vooraf een scan doen volgens het PRV. Wij pleiten ervoor dat voor Zeist de eis opgenomen dat er mobiliteitstoetsen gedaan moeten worden (zwaarder dan de mobiliteitsscan). Zeker als het gaat om uitbreiding van Zeist ten noorden van het centrum, binnen en buiten de rode contouren. Dat is alleszins redelijk omdat Zeist onderkent dat het verkeer nu al vastloopt op de provinciale wegen en de Utrechtseweg, en dat er mede daardoor nu al een (te) grote verkeersdruk is binnen de bewoonde gebieden.

Over de logica van de afwikkeling van verkeersstromen en de hiërarchie van lokale, provinciale en de landelijke autobanen: Het is logisch dat verkeer zo snel mogelijk vanuit verblijfsgebieden en dorpen wordt weggeleid en naar de Provinciale wegen. En dat het van de Provinciale wegen zoveel mogelijk naar de ijk naar de landelijke wegen wordt geleid (A 27, A 28 en A 1). In omgekeerde volgorde moet verkeer zo lang mogelijk op de A wegen blijven pas dan zo lang mogelijk op de provinciale wegen blijven, en pas in laatste instantie in dorpen en verblijfsgebieden worden afgewikkeld.

A 28: komend vanuit Utrecht wordt vrachtverkeer met bestemming Soest een nu afslag te vroeg van de A 28 geleid. Dit doorgaande vrachtverkeer wordt nu over de provinciale wegen N237 en N238 geleid en verergert de verkeersdruk op het kruispunt. Het vrachtverkeer met bestemming Soest moet over de volgende afslag worden geleid.

A 28 : met de huidige en toenemende verkeersdruk is het van belang dat in Zeist -West een aansluiting wordt gerealiseerd op de A 28. Hierdoor wordt de verkeersdoorstroming bevorderd, congestie op de provinciale wegen vermeden

en doorgaand/ niet bestemmingsverkeer door de wijken gemeden. Wij pleiten voor opname in het PRS van deze maatregelen.

In het PRS staat dat de aanleg van nieuwe wegen moet worden vermeden. Het toenemende verkeer moet over de bestaande wegen moet worden afgewikkeld, onder andere door de doorstroming te verbeteren en obstakels weg te nemen:

Dit betekent dat de Provincie een zeer actief beleid moet voeren voor de provinciale wegen en budget moet vrijmaken. In het bijzonder geldt dit voor de kruising van de N238 en de N237. Er is daar een jarenlange verkeerscongestie die nu sub optimaal opgelost zou moeten worden door verbetering van de huidige gelijkvloerse kruising. Dit gaat het probleem niet oplossen en de huidige verkeersdruk op het verblijfsgebied van Huis ter Heide en Bosch en Duin wordt er niet door opgelost. Wij pleiten voor het realiseren van een dive under op de N237 voor rechtdoorgaand verkeer naar en van Amersfoort. (Verkeer vanaf de N 238 en verkeer dat van richting verandert kan bovengronds worden afgewikkeld op het kruispunt.

Wij worden graag in de gelegenheid gesteld om onze visies en opmerkingen nader mondeling toe te lichten.

Vereniging Bosch en Duin en omstreken

H. Voorberg/J. Hendriks